

Heemkundekring

vechele

NIEUWSBRIEF uitgave: 2022-1 / maart-april

Algemene Ledenvergadering

Op maandag 21 februari 2022 werd de Algemene Ledenvergadering gehouden. Een verslag hiervan wordt binnen 8 weken aan alle leden verzonden. Een beknopte terugblik: Aanwezig waren 64 leden. De notulen van 11 oktober 2021 werden akkoord bevonden en op het jaarverslag kwamen geen opmerkingen. Na het noemen van de namen van de leden die in 2021 gestorven zijn, werd een moment stilte gehouden.

Ook zijn er dit jaar weer jubilarissen. De familie Vreeswijk en de heer Jan Ketelaars werden gehuldigd voor hun 40-jaar lidmaatschap.

Familie Vreeswijk en de heer Ketelaars werden gehuldigd

Het financieel verslag werd gepresenteerd door Tiny Raaijmakers.

De kascommissie heeft de jaarrekening en de financiële stukken gecontroleerd. Deze stukken geven een correct beeld van het gevoerde financiële beleid.

De kascommissie heeft de Algemene ledenvergadering geadviseerd het bestuur decharge te verlenen en hiermee werd ingestemd.

Hierna werden Tiny Raaijmakers en René Rovers herkozen als bestuurder. Bernard Vissers heeft zich niet herkiesbaar gesteld. Marie-Louise van Lieshout werd gekozen tot nieuw bestuurslid.

Bernard presenteerde toch nog de vooruitblik 2022.

Bernard bedankte ten slotte alle mensen, die ondanks de beperkte activiteiten in coronatijd, de moed erin gehouden hebben. Hij bedankte ook iedereen voor de fijne samenwerking tijdens zijn acht jaar voorzitterschap. Hij blijft wel zeer betrokken bij onze vereniging. Bernard kreeg als dank een “sierappelboompje” omdat hij acht jaar lang Veghel “versierd” heeft met prachtige erfgoed-onderwerpen. Na de vergadering heeft het bestuur Petra Huibers benoemd tot voorzitter.

Woord van afscheid van voorzitter Bernard Vissers - verandering geeft energie

Na acht jaar voorzitterschap leek het mij tijd om plaats te maken voor een opvolger. Iemand met nieuwe ideeën en weer andere kwaliteiten.

Als voorzitter bepaal je voor een belangrijk deel de koers van een vereniging en legt accenten waar je hart ligt. Dat heb ik al die jaren met veel plezier gedaan. Samen met het bestuur en de nodige vrijwilligers hebben we de Heemkundekring goed op de kaart gezet. Belangrijk vonden we het om ons te laten zien, het liefst in samenwerking met andere organisaties. Zo hebben we ons lokale erfgoed veelvuldig en laagdrempelig onder de aandacht gebracht.

Ook al voel ik me erg verbonden met de taak om het erfgoed van Veghel uit te dragen, ik wil me niet onmisbaar gaan voelen. Tijd voor een nieuwe wind met andere accenten. Dat roept binnen de club en bij personen weer allerlei nieuwe ontwikkelingen op die eerder niet gezien werden. Zelf heb ik ervaren dat het zetten van een nieuwe stap veel energie oplevert. Dat is ook een belangrijke reden om nu ruimte vrij te maken voor mijn andere bezigheden en passies. Met enkele projecten zoals de toponiemenbanken, een boerderijenboek en 200-jaar Zuid-Willemsvaart, blijf ik, iets meer op afstand, nog een bijdrage leveren aan onze erfgoedvereniging.

Aan iedereen waarmee ik de afgelopen jaren heb samengewerkt: heel hartelijk dank voor alle betrokkenheid en inbreng. Petra Huibers, die mijn rol als voorzitter gaat overnemen, wens ik alle geluk en succes toe met deze mooie vereniging.

Boerderijenboek

Wist u dat er in de 13^e, 14^e en 15^e eeuw al de nodige boerderijen in Veghel stonden? In oude documenten en op kaarten zijn ze terug te vinden. Vaak zijn deze boerderijen meerdere keren verbouwd of zelfs helemaal vervangen, bijvoorbeeld na een brand of zware storm. Dan lijkt het een boerderij uit 1700 of 1800, maar is de woon-erf-locatie veel ouder. Soms zijn er in die boerderij uit 1850 nog balken of muurbogen terug te vinden die verwijzen naar een veel verder verleden.

Die oude boerderijen vormden vaak het begin van een buurtschap. Aan de hand van de geschiedenis van de boerderij kan het verhaal van deze buurt verteld worden. Boerderijen daar omheen hebben ook bijgedragen aan de ontwikkeling van de woongemeenschap. Ook die verhalen zijn interessant.

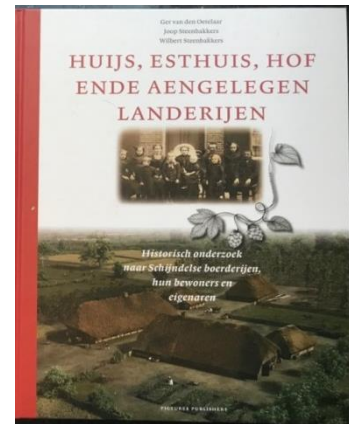
In navolging van Schijndel willen we in Veghel een boerderijenboek maken. Als basis worden ongeveer 25 boerderijen uitgezocht die verspreid liggen door de oude gemeente Veghel.

Een werkgroep gaat archiefonderzoek doen, maar ook veldonderzoek om gegevens en verhalen uit te zoeken en vast te leggen van die boerderijen.

Vanuit Schijndel krijgen we hulp van twee deskundigen: Ger van den Oetelaar en Joop Steenbakkers. Vanuit Veghel nemen deel Martien van Asseldonk en Rolf Vonk, die beiden al heel veel onderzoek hebben gedaan en Bernard Vissers.

De kerkdorpen leveren via deskundige betrokkenen informatie aan.

Het is een project dat zeker drie jaar gaat duren. Het eindresultaat zal een kleurrijk naslagwerk zijn waarin de geschiedenis van Veghel beschreven wordt vanuit een aantal markante boerderijen.

Attentietegels

Het was nat en koud op 1 februari 2022, maar met wat worstenbroodjes van Heemkundekring Vehchele als krachtvoer konden de stratenmakers eindelijk de tien laatste attentietegels gaan leggen. Zijtaart en Mariaheide waren nog de enige witte vlekken op onze kaart.

In overleg met vertegenwoordigers uit de dorpen zijn de locaties bepaald. De plaats van een tegel in Mariaheide voor het Pakhuis was verkeerd ingeschat. Het meedenken vanuit “De Hei” werd gewaardeerd en samen met de Heemkundekring en de gemeente Meierijstad werd een betere locatie gevonden. Met een aantal inwoners uit Mariaheide werd de tegel verplaatst. Een mooie vorm van burgerparticipatie.

Nu liggen er zeven tegels in Mariaheide en drie in Zijtaart. Deze tegels vertellen allemaal een stukje geschiedenis van het dorp. Eerder zijn er in Eerde al vijf gelegd en in Veghel drieëndertig. Natuurlijk is er in elk dorp nog veel meer te vertellen dan wat er op de tegels te lezen staat. Daarom zijn er aan de tegels **wandelroutes** gekoppeld die door het dorp en een stukje buitengebied slingeren.

Er zijn historische routes voor Veghel, Eerde, Mariaheide en Zijtaart. Digitaal zijn ze te vinden op bezoekmeierijstad.nl onder “Wandelroutes” en op de [site van Heemkundekring Vehchele](http://www.heemkundekringvehchele.nl) onder “Publicaties”. Ook kunt u daar papieren versies van de routes downloaden.

Bijna afgerond

Met nog één tegel te gaan is dit project na vijf jaar bijna afgerond. De tegel van kunstschilder Paul Rink is onlangs geplaatst. De tegel bij de voormalige Johanneskerk wordt onze laatste. Hiermee koppelt Heemkundekring Vehchele interessante historische wetenswaardigheden aan wandelroutes. Zo is wandelen niet alleen goed voor onze spieren, maar gelijktijdig voedsel voor ons historisch bewustzijn!

Vervolgproject: toponiemenbanken

Toponiemen zijn oude veldnamen, die soms terug te vinden zijn in de namen van akkers of wegen in het buitengebied. Vaak zit daar ook een verhaal of betekenis achter. Een aantal van die verhalen willen we vertellen door er een bank te plaatsen met de veldnaam erop en een bordje ernaast met uitleg. In het buitengebied valt dit beter op dan een attentietegel. Daarom liggen de attentietegels vooral op de trottoirs in de kom van de dorpen. De banken worden geplaatst buiten de bebouwde kom, dit in samenwerking met de gemeente. De gemeente neemt het onderhoud op zich. Binnenkort hopen we de eerste banken te plaatsen. De eerste bij de Kapelhof op het Havelst en de andere bij de voormalige watermolen ten zuiden van de Mestbrug. We houden u op de hoogte.

Woordje van onze nieuwe voorzitter Petra Huibers

Een nieuwe kijk, een frisse wind, een andere invalshoek ...
Om te beginnen bedank ik Bernard Vissers voor zijn inzet, gedrevenheid en wijsheid in de voorbije acht jaren.
En, zoals Bernard in zijn afscheidswoord tijdens de Algemene Ledenvergadering van 21 februari 2022 al aangaf, zijn op gezette tijden veranderingen nodig om energie te houden en creativiteit te stimuleren.

Met veel enthousiasme ben ik mijn taak inmiddels als voorzitter gestart. Gelukkig sta ik er niet alleen voor. Met mijn mede-bestuursleden ga ik me graag inzetten voor de leden en de projecten van Vehchele. Plannen genoeg, het uitvoeren ervan is het belangrijkste. Met het nodige plezier en een positieve insteek gaan we werken aan een mooi verenigingsjaar.

Nieuw bestuurslid Marie-Louise van Lieshout

Even voorstellen. Ik ben Marie-Louise van Lieshout.
In 2018 las ik een kroniek van de Heemkundekring "Vehchele", ging naar een lezing, opende de website, las over de activiteiten van de werkgroepen, raakte onder de indruk van wat de Heemkundekring voor Veghel betekent: een mooie basis voor culturele en sociale ontwikkeling van Veghel.

Daarnaast trof mij de gepassioneerde betrokkenheid van de leden. Samen doen wordt concreet in de praktijk gebracht. Hier wilde ik graag aan meewerken en mijn bijdrage aan leveren. Tijdens een gesprek met Bernard Vissers, bleek dat men een bestuurslid zocht en dan is het vervolg duidelijk.
Tijdens de algemene ledenvergadering heb ik mij beschikbaar gesteld, ben gekozen en hoop nog jaren een zinvolle bijdrage aan de Heemkundekring "Vehchele" te leveren; als bestuurslid, maar mogelijk ook als lid van een werkgroep.

Lezing: Zuid-Willemsvaart: Van Aa tot Aorta

In 1802 hebben de bestuurders van Veghel besloten dat de (huidige) Hoogstraat eindelijk maar eens verhard moest worden. Er werden 62.000 Brusselse straatkeien besteld. Die zouden vanaf de Maas over de Aa in platte sloepen naar Veghel vervoerd worden.

Bij Middelrode stond in april van dat jaar het water echter zo laag dat alles in karren overgeladen moest worden. Tijdverlies en ruzie over de meerkosten waren het gevolg. Dat versterkte de wens om van de Aa een degelijk kanaal te maken.

Hiervoor probeerde het Veghelse bestuur koning Lodewijk Napoleon warm te krijgen, toen deze in Veghel op bezoek was. De Koning stemde toe, maar kort daarop werd hij door zijn grote broer teruggeroepen naar Frankrijk.

Dat kanaal kwam er twintig jaren later alsnog, al werden de plannen meermalen aangepast. Ook toen al had iedereen zijn eigen ideeën en eigen belangen. En de boeren? Die vonden het maar niks. Hoe moesten ze straks bij hun grond komen aan de andere kant van het kanaal? En naar de kerk was het zeker een uur langer lopen!

In 1822 werd onder regie van koning Willem 1 begonnen aan dit grote project.

Hoe dit allemaal in zijn werk ging, en wat dit voor gevolgen had voor de mensen in de streek, kunt u gaan beluisteren in een lezing over de geschiedenis van de Zuid-Willemsvaart.

Voor Veghel is dit kanaal een geweldige aanjager geweest van de ontwikkeling van handel en industrie. Heel veel Veghelse bedrijven hebben op een of andere manier een relatie met dit kanaal.

Bernard Vissers neemt u op dinsdag 19 april 2022 terug in de tijd.

De tijd van de aanleg van het kanaal en de ontwikkelingen die daar op volgden. Het werd een levensader, een aorta voor alle bedrijvigheid in dit deel van Nederland. Een hoofdader waar later meerdere kanalen op werden aangesloten.

Het kanaal heeft voor Veghel misschien wel de meeste impact gehad van alle plaatsen waarlangs het werd gegraven. Grote ontwikkelingen op het gebied van handel en industrie kwamen op gang. Tot op de dag van vandaag speelt dit kanaal op allerlei manieren een rol in de samenleving van Veghel.

Dit jaar herdenken we in Veghel dat de aanleg 200 jaar geleden is begonnen.

Heemkundekring Vehchele sluit daar graag bij aan om historische kennis over het kanaal te delen met alle belangstellenden.

Door het lobbyen van gemeentebestuur en bierbrouwer Smits kreeg Veghel in 1825 een eigen haven tot in het centrum

In de tweede wereldoorlog was de Zuid-Willemsvaart een strategisch belangrijke linie

Wij nodigen u van harte uit om op 19 april 2022 om 19:30 uur aanwezig te zijn in de Heilig Hartkerk, Vondelstraat 9 in Veghel. Voor leden is de lezing gratis. Aan niet-leden vragen we een bijdrage van € 2,50, dat is inclusief koffie of thee in de pauze.

Aanmelden is verplicht en kan vanaf 1 april 2022

Mail naar secretariaat@Vehchele.nl

Archeologische waarneming bij de bouw van appartementen Frisselstein

Tijdens het uitgraven van de bouwput achter de voormalige PTT-centrale in de Frisselsteinstraat heeft de archeologische werkgroep een waarneming uitgevoerd, zoals na archeologisch bureauonderzoek bij de gunning van het project vereist is. De waarneming betreft de opgehoogde voormalige tuin van kasteel Frisselstein, waardoor er weinig te verwachten was. Wij, Sjaan van Dijk, Jan van Erp, Petra Huibers en Gerard Sas, zijn regelmatig bij en in de bouwput geweest, maar veel interessante vondsten zijn er niet gedaan. Wel is een fragment van een hardstenen vloertegel uit het kasteel gevonden.

Brabants Heem 75 jaar

Brabants Heem is een koepelorganisatie voor historische verenigingen en heemkundekringen in de provincie Noord-Brabant. In totaal zijn bij de stichting 123 organisaties aangesloten.

Op woensdag 9 februari 2022 was het precies 75 jaar geleden dat de eerste bestuurders van Brabants Heem naar de notaris gingen om de Stichting Brabants Heem op te richten.

Gelet op de geldende coronamaatregelen is voor de viering van deze dag een zeer bescheiden, maar feestelijke bijeenkomst gehouden met zes van de zeven heemkundekringen die 75 jaar bestaan of in 2022 dit jubileum zullen vieren. De zeven kringen zijn in volgorde van ouderdom: Boxtel, Gemert, Hilvarenbeek, Etten-Leur, Oisterwijk, Eersel en Nieuwkuijk. Gemert moest helaas vanwege corona afmelden.

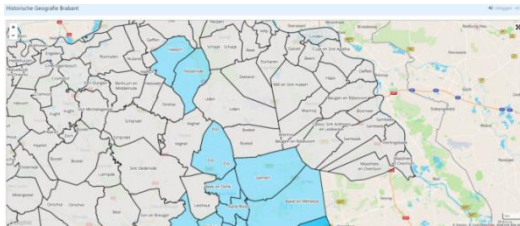
Brabants Heem heeft een cadeautje laten maken om vanaf nu te geven aan een heemkundekring die het 75-jarig bestaan mag vieren. Het cadeautje is een replica van het grote standbeeld van de oprichter van Brabants Heem, pastoor W. Binck. Dit grote standbeeld heeft een plekje naast het museum in het centrum van Alphen.

Later dit jaar, om precies te zijn op 20 oktober 2022, hoopt Brabants Heem een grote bijeenkomst te kunnen organiseren. Dan wordt ook een jubileumboek over immaterieel erfgoed over Brabantse tradities gepresenteerd. Ook wij hebben voor dat boek informatie aangeleverd.

AEZEL project - de database van de Historische Geografie Brabant

Op donderdagmiddag 17 februari 2022 bracht een delegatie van ons bestuur een bezoek aan Cultureel Centrum De Wis in Loosbroek. Daar werd een bijzondere lezing aangeboden aan afgevaardigden van de gemeente Bernheze en heemkundekringen uit de regio. Het betrof een uiteenzetting over het in Limburg opgestarte project met de naam “AEZEL Projek”.

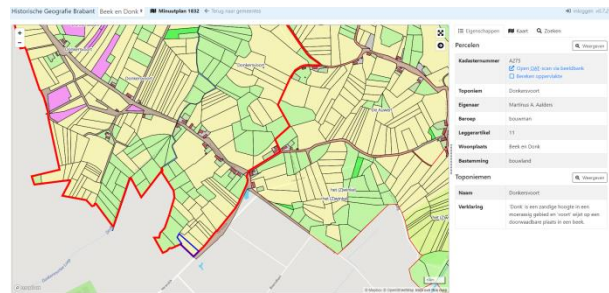
Het project maakt een schat aan informatie beschikbaar voor het publiek. Archiefstukken worden gedigitaliseerd en gebundeld. Vandaag de dag zijn heel veel mensen bezig met erfgoed. Er wordt veel onderzocht op het gebied van genealogie, archeologie en geschiedenis, maar ook landschappen, bidprentjes en taal zijn dankbare onderwerpen. Veel van deze verzamelde informatie is versnipperd.

AEZEL (Archief voor Erfgoed van Zuid-Nederlandse Eigendommen van Leefgemeenschappen) biedt hiervoor uitkomst. Deze online database brengt via dwarsverbanden al deze versnipperde informatie samen.

Wat je in deze database kunt vinden zijn onder meer personen, kadastrale kaarten en staatkundige geschiedenis. Door dit aan elkaar te koppelen ontstaat een verhaal.

De gemeente Bernheze is al in 2016 gestart met dit enorme project. Heemkundekringen De Elf Rotten, Nistelvorst en De Wojstap hebben hiervoor intensief samengewerkt. Projectleider Henk Geurts gaf tijdens deze middag een inkijkje in wat het werk inhoudt. Dat is niet niks. Kadastrale gegevens verzamelen en digitaliseren. Daarna aan elkaar koppelen en vooral heel veel overtypen, controleren en nog eens controleren. Het heeft de werkgroep dus uiteindelijk circa zes jaar gekost. Maar het resultaat is echt geweldig.

Wij zijn als bestuur onder de indruk van dit monnikenwerk. In Limburg is dit project al zo ver gevorderd en groot dat ze voor het Brabantse deel een aparte organisatie in het leven hebben geroepen. In Noord-Brabant heet het project “Historische Geografie Brabant”.

Wij zouden als Heemkundekring Vehchele ook graag starten met dit project, maar dit kunnen we alleen als we hierbij hulp krijgen van onze leden. Om leden enthousiast te maken zijn we voornemens een lezing over dit onderwerp te organiseren. Om alvast een indruk te krijgen van wat mogelijk is, kunt u de websites <http://historischegeografiebrabant.nl> of <https://aezel.eu> bezoeken. We houden u op de hoogte.

Ledenbestand

In de afgelopen maanden zijn overleden: de heer H. van Eerd, de heer J. van Grinsven en mevrouw P. Theijssen-Derks. Wij wensen de familie heel veel sterkte toe met dit verlies.

Welkom aan onze nieuwe leden: mevrouw M. Meulders-van Hees en de heer A. van der Lande

Oproepen aan onze leden

Zin om Heemkundekring Vehchele te helpen en zelf plezier te hebben? Lees dan de volgende oproepen:

Interesse in archeologie?

Binnenkort hebben we een informatie avond over de archeologie. Zijn er leden die in deze werkgroep willen participeren?

Een opsomming van onze activiteiten: sporen uit het verre verleden onderzoeken en vastleggen. Plaatsen bepalen, vastleggen en actueel houden waar zich resten van de geschiedenis zouden kunnen bevinden (archeologische verwachtingskaart) en alert zijn op veranderingen (bouwactiviteiten) op deze plaatsen.

Op verzoek van derden onderzoek doen. Contacten onderhouden met andere archeologische werkgroepen, archeologische bureaus en de landelijke organisatie AWN (Archeologische Werkgemeenschap Nederland). In samenwerking met overheden, gemeente, provincie, waterschappen en de Gemeentelijke Monumentencommissie toezien op handhaving van de in de wet gestelde eisen, Erfgoedwet, ten opzichte van de archeologie. Het beoordelen van archeologische (concept) rapporten.

Vindt u dit interessant? Meldt u zich dan aan via info@vehchele.nl
Wij nodigen u graag uit voor de informatie avond.

Secretaris gezocht voor PEM

PEM staat voor Platform Erfgoed Meierijstad en is een overlegorgaan waar alle heemkundige kringen in Meierijstad en de stichting Roois Cultureel Erfgoed (RCE) vertegenwoordigd zijn. Per eind 2022 stopt de huidige secretaris, de heer Jan Aalders. Heeft u belangstelling voor deze vacature of wilt u meer informatie? Stuur een email naar secretariaat@vehchele.nl
Wij ontvangen graag uw reactie voor 1 april 2022.

Meedenken en meedoen aan de introductie bijeenkomst voor nieuwe leden?

In week 20 (16 mei - 21 mei 2022) zullen de introductie bijeenkomsten voor nieuwe leden plaatsvinden. Het is door de coronamaatregelen helaas niet mogelijk geweest deze bijeenkomsten eerder te houden. Inmiddels kunnen al meer dan 82 nieuwe leden uitgenodigd worden. Deze nieuwe leden krijgen een persoonlijke uitnodiging om zich aan te melden.

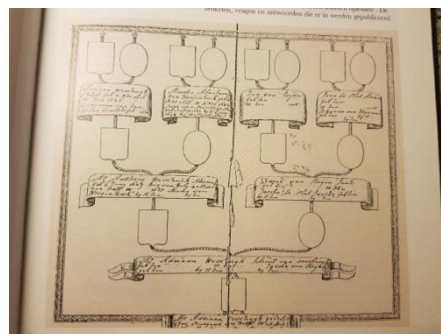
Wij zoeken leden die al wat langer lid zijn, om samen met het bestuur een invulling te geven aan deze introductie bijeenkomst. Heeft u ideeën, wensen of suggesties of wilt u daadwerkelijk meehelpen? Mail dan naar secretariaat@vehchele.nl
Graag reactie voor 31 maart 2022.

Kijkje in de Heemkamer

Interesse in genealogie?

We hebben als bestuur van onze vereniging het voornemen om de werkgroep Genealogie nieuw leven in te blazen. Daarom horen we graag van onze leden of er interesse is voor het volgen van een cursus Genealogie voor beginners. Hierin wordt uitgelegd hoe je begint met het samenstellen van een stamboom. Tegenwoordig zijn heel veel documenten digitaal te vinden. Bij voldoende aanmeldingen gaan we er mee aan de slag. Mocht u interesse hebben meld u dan aan via email info@vehchele.nl

Ontvangen documentatie

Ontvangen materiaal in de afgelopen maanden:

- Van familie Van Dixhoorn-Roovers: foto's gemeenteraad 2002 en 2006, platen schaal bij afscheid als raadslid 1994 en foto's Molenstraat (H. van Liempd)
- Van Ad Kennis: speldjes
- Van Theo van Veghel: religieuze prentjes, oude ansichten Veghel, Dienstregelingen van A.T.O. Autobusdiensten (1929) en Stoomtram (1929)
- Van Harry van Zutphen: enkele fotoboeken over boerderijen en Brabant (Coppens)
- Van Henk van der Voort: enkele boeken met betrekking tot genealogie o.a. Oud schrift en woordgebruik in oude documenten
- Van diverse kanten bidprentjes
- Van Zusters Franciscanessen o.a. Bouwtekeningen van ULO-MAVO (1940-1965)
- Van Sint-Nicolaas comité: foto's en documenten gescand
- Van Harry van der Heijden o.a. foto's Sluisstraat en haven en foto's van het beschadigde en daarna door hem gerestaureerde uithangbord van Bierbrouwerij Smits
- Van familie Van de Ven: een oud voetenstoofje en broodsnijder
- Van Betsy van de Ven: enige familiedocumenten
- Van Heemkundekring Erthepe o.a. brochures DMV en St. Josephziekenhuis en knipselkranten 5-jaar Passantenhaven en gemeentehuis 1980-1984. Concept Ruimtelijke Ordening Veghel-Centrum 1980-1984, Onderzoek Blauwe Kei, Beheerplan Aa-broeken 2007
- Beschadigde foto van familie Van Uden-van de Nieuwenhof tijdens de Mobilisatie WO-1, met ingekwartierde Nederlandse Militairen (1916) mogen scannen en gerestaureerd
- Van familie Van Erp-Gommers: een fotoboek van de Meierij (DMV) en de collectie negatieven van door Joop Dullemond gemaakte foto's uit de jaren veertig, waaronder nog onbekende uit de oorlog
- Van Henk Verbakel uit Mariahout: documenten en foto's van de familie Van den Tillaart. Zijn Heerroom Theo was Missiebisshop in Timor. De familie had een kuiperij aan de haven

Agenda

19 april 2022 – 19.30 uur / Heilig Hartkerk

Bernard Vissers: lezing geschiedenis 200-jaar Zuid-Willemsvaart.

Aanmelden verplicht en mogelijk vanaf 1 april 2022 (mail naar secretariaat@Vehchele.nl)

Week 20 (16 t/m 20 mei 2022)

Introductiebijeenkomst voor nieuwe leden. Zij worden persoonlijk uitgenodigd.

Heemkundekring

vehchele

Redactie:

Arno van den Heuvel

René Rovers